

تحولات روندهای مهاجرتی به فرانسه و تغییرات سیاست‌های مهاجرتی

تابستان ۱۴۰۲

اندیشکده دیاران

diaran_ir

فهرست

۳	مقدمه
۶	روندهای مهاجرتی تاریخی
۸	جمعیت فعلی مهاجران و سیاست‌های مهاجرتی فعلی فرانسه
۱۱	رشد قابل توجه دستاوردهای تحصیلی مهاجران
۱۲	اتباع اتحادیه اروپا در فرانسه
۱۳	مهاجرت خروجی از فرانسه
۱۳	روندهای مهاجرت اتباع کشورهای خارج از اتحادیه اروپا
۱۵	مهاجرانی که به عنوان دانشجو وارد می‌شوند، به طور فزاینده‌ای به کار ادامه می‌دهند
۱۷	مسائل پیش‌رو
۱۹	تمرکز بزرگ در تضاد با واقعیت
۲۰	منابع

مقدمه

این متن ترجمه مقاله «*France Reckons with Immigration Amid Reality of Rising Far Right*» اثر Ekrame Boubtane است که در ۵ می ۲۰۲۲ در سایت موسسه سیاست‌گذاری مهاجرت منتشر شده است.^۱

فرانسه به عنوان یک قدرت بزرگ اقتصادی اروپا، مدت‌هاست که کشوری مهاجرپذیر بوده است و ورود تازه واردان به ویژه از کشورهای کمتر توسعه یافته برای سال‌های متمادی محور بحث سیاسی آن بوده است. از اواخر قرن نوزدهم اثرات اقتصادی و اجتماعی مهاجرت بر فرانسه محل مناقشه بوده است و این بحث از دهه ۱۹۷۰ در بنبوحه رکود اقتصادی، افزایش بیکاری و رشد آهسته اما تدریجی راست افراطی تشدید شده است. در سال ۲۰۰۲ ژان ماری لوپن، نامزد راست افراطی، با تمرکز بر نگرانی‌های مربوط به مهاجرت، به دور دوم انتخابات ریاست جمهوری رسید و در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۲۲، دختر و وارث سیاسی او، مارین لوپن، این موفقیت را تکرار کرد و تنها با اختلاف ۱۷ درصد از امانوئل ماکرون شکست خورد.

برای احزاب راست افراطی مانند اتحاد ملی لوپن، مهاجرت تهدیدی برای هویت و امنیت فرانسه است و همچنین هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی هنگفتی دارد که دولت باید با بستن مرزهای خود به آن پاسخ دهد. مسائل مهاجرت و ادغام اغلب با مذهب درآمیخته شده است، به ویژه از نیمه دوم قرن بیستم، زمانی که بسیاری از مهاجران مسلمان از مستعمرات سابق فرانسه در شمال آفریقا وارد این کشور شدند و این پدیده را برخی به عنوان چالشی برای هویت ملی آشکارا سکولار فرانسه تفسیر کردند.

1. <https://www.migrationpolicy.org/article/france-immigration-rising-far-right>

اگرچه صدای لوپین و حتی اریک زمرور، کاندیدای راست افراطی رادیکال‌تر ریاست‌جمهوری، بیشتر اقلیت‌های افراطی را نشان می‌دهد، زبان و سیاست‌های سیاستمداران میانه نیز به تدریج تغییر یافته و آنان نیز به مهاجرت با شک و تردید بیشتری نگاه می‌کنند. نیکلاسارکوزی در سال ۲۰۰۷ با پیشبرد چشم‌انداز یک سیستم مهاجرتی‌گزینشی‌تر به عنوان رئیس‌جمهور انتخاب شد و ماکرون نیز ظاهراً در واکنش به تهدید انتخاباتی راست افراطی، در طول دوران تصدی خود تلاش کرده است تا مرزهای خارجی اتحادیه اروپا را سخت‌تر کند و دسترسی پناجویان به خدمات دولتی را محدود نماید. در همین حال در سال ۲۰۲۲، حزب راست میانه جمهوری‌ها آنچه را که هجوم خارج از کنترل مهاجران می‌دانست، محکوم کرد.

با این حال، نقش مرکزی مهاجرت در بحث‌های سیاسی فرانسه در مقایسه با واقعیت جمعیتی بزرگ‌تر است که این امر منجر به برداشت عمومی نادرست از اندازه و رشد جمعیت مهاجران شده است. بیش از ۶٫۵ میلیون مهاجر تا سال ۲۰۱۸ در فرانسه اقامت داشته‌اند که آخرین سالی است که اطلاعات سرشماری قطعی در دسترس است و حدود ۱۰ درصد از کل جمعیت فرانسه را تشکیل می‌دهد. ۳۷ درصد از این مهاجران شهروندان دارای تابعیت بودند. در حالی که جمعیت متولدین خارج از کشور فرانسه در طی ۲۰ سال گذشته حدود ۳۶ درصد افزایش یافته است، نرخ رشد مهاجران کمتر از آلمان (که در آن جمعیت مهاجر ۷۵ درصد در مدت مشابه افزایش یافته است) یا بریتانیا (که جمعیت مهاجر تقریباً دو برابر شده است) می‌باشد. تخمین دقیقی از اندازه جمعیت مهاجران غیرمجاز در فرانسه وجود ندارد، اما شواهد به دست آمده از داده‌های کمک‌های پزشکی دولتی تخمین پایین‌تری را در حدود ۳۱۵۰۰۰ نشان می‌دهد.

اصلاحات دولت فرانسه در سیاست مهاجرتی‌اش تقریباً ثابت بوده است. از سال ۱۹۴۵ فرانسه به طور متوسط هر دو سال یک بار، علاوه بر دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و سایر اسناد تنظیمی، یک قانون رسمی در مورد مهاجرت به تصویب رسانده است. لوموند در سال ۲۰۱۹، ۱۰۰ اصلاحیه را محاسبه کرد که از زمان جنگ جهانی دوم به اجرا درآمده که منجر به ایجاد هزارتویی از مقررات شده است که دسترسی مهاجران به حقوق و خدمات را پیچیده می‌کند. با این حال این قوانین به آنچه که برخی به عنوان هدف خود مبنی بر توقف کلیه مهاجرت‌ها، اخراج همه مهاجران غیرقانونی یا کاهش شدید مهاجرت‌های خانوادگی و بشردوستانه اعلام کرده‌اند، دست نیافته‌اند.

از طرفی دیگر ادغام نزدیک‌تر فرانسه با دیگر اعضای اتحادیه اروپا، امکان جابجایی آسان‌تر و ارتباط متقابل در سراسر این قاره را فراهم نموده است.

ارزیابی اثرات فردی بسیاری از اقدامات مرتبط با مهاجرت که توسط دولت‌های مختلف حاکم انجام شده است دشوار است زیرا این تغییرات به طور مکرر رخ داده و بسیاری از مسائل نتیجه عوامل خارج از کنترل دولت است مانند بحران مهاجرت اروپا در سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۶ یا مهاجرت اخیر میلیون‌ها نفر از اوکراین. با این حال، آن‌ها نشان می‌دهند که دولت علاقه فزاینده‌ای به سیاست‌های گزینشی مهاجرتی نشان داده است که در سال‌های اخیر به دنبال جذب مهاجران بسیار ماهر و ایجاد موانع برای پناهجویان و دیگر مهاجران بوده است.

سرشماری فرانسه داده‌هایی را در مورد تابعیت پاسخ دهندگان در بدو تولد جمع‌آوری می‌کند. هر فردی که در فرانسه متولد می‌شود به طور خودکار شهروند فرانسه نیست، بنابراین مهاجر فردی است که در خارج از کشور به عنوان یک تبعه خارجی متولد شده است اما اکنون در فرانسه اقامت دارد. این شامل افرادی نمی‌شود که در فرانسه بدون تابعیت فرانسه متولد شده‌اند و ممکن است بعداً در زندگی خود تابعیت را کسب کرده باشند، مانند زمانی که بالغ شده‌اند. وضعیت مهاجرت دائمی است و افرادی که تابعیت فرانسه را کسب می‌کنند هنوز بخشی از جمعیت مهاجر محسوب می‌شوند. در مراحل مختلف در طول قرن گذشته، مهاجران ابتدا عمدتاً از جنوب اروپا به فرانسه می‌آمدند و سپس از مستعمرات سابق فرانسه در شمال آفریقا می‌آمدند، تا زمانی که وضعیت و نگرش‌های عمومی اغلب برای انجام کارکردهای اقتصادی خاص تغییر کرد. این گزارش به بررسی روندهای مهاجرت به فرانسه از زمان جنگ جهانی دوم با تمرکز ویژه بر تحولات دو دهه اخیر می‌پردازد.

روندهای مهاجرتی تاریخی

سیستم رسمی مهاجرت فرانسه پس از جنگ جهانی دوم آغاز شد، زمانی که این کشور از سال‌ها درگیری بیرون آمد و نیاز جدی به بازسازی داشت. دوره بین جنگ جهانی اول و جنگ جهانی دوم با تشدید مهاجرت‌های داخلی در اروپا برای رفع نیازهای بازسازی مشخص شد. بر اساس داده‌های سرشماری، بین سال‌های ۱۹۲۱ و ۱۹۳۱، جمعیت مهاجر فرانسه از ۱٫۴ میلیون به ۲٫۷ میلیون نفر افزایش یافت. با این حال بحران اقتصادی دهه ۱۹۳۰ فرانسه و سایر کشورهای اروپای غربی را بر آن داشت تا کنترل‌ها را تشدید کنند و اقداماتی را برای تشویق مهاجران مقیم به بازگشت به کشورهای اصلی خود ارائه کنند.

فرانسه برای پاسخگویی به نیاز فزاینده به نیروی کار پس از جنگ جهانی دوم، کانال‌های مهاجرتی را برای کارگران خارجی و خانواده‌هایشان، به‌ویژه اتباع کشورهای اروپایی مجاور باز کرد. فرانسه نیز مانند آلمان و دیگر مقاصد مهاجرتی اصلی اروپا، برنامه‌هایی را برای پذیرش تعداد زیادی از کارگران خارجی ایجاد کرد. فرانسه یکی از اعضای مؤسس جامعه اقتصادی اروپا^۱ بود که پیش از اتحادیه اروپا شکل گرفت و اجازه رفت و آمد آزادانه کارگران و دیگر افراد را می‌داد.

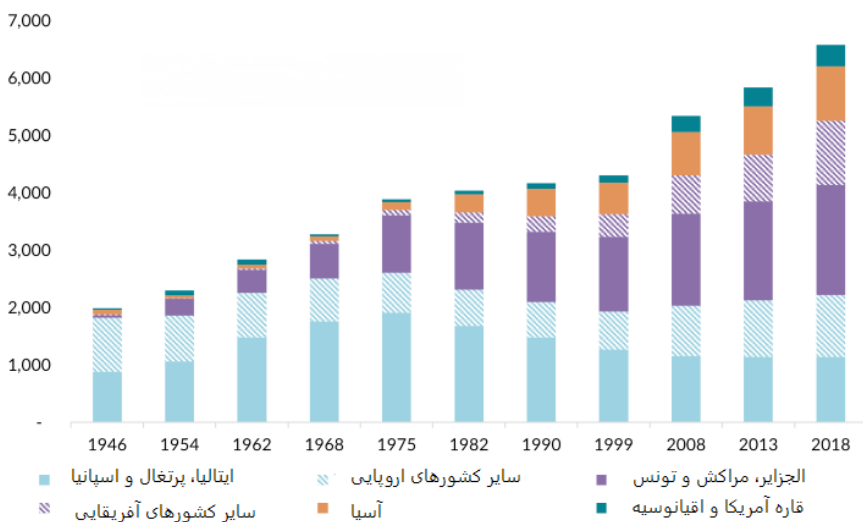
در نتیجه جمعیت مهاجر فرانسه از حدود ۲ میلیون نفر در سال ۱۹۴۶ به ۳/۹ میلیون نفر در سال ۱۹۷۵ رسید و تقریباً دو برابر شد. حدوداً نیمی از مهاجران فرانسه در سال ۱۹۷۵ از سه کشور اروپایی بودند: ایتالیا، اسپانیا و پرتغال (نگاه کنید به شکل ۱). مستعمره‌های سابق تازه استقلال یافته فرانسه در شمال آفریقا یکی دیگر از منابع اصلی مهاجرت در نیمه دوم قرن بیستم بودند که ۲۶ درصد از جمعیت خارجی متولد شده در فرانسه در سال ۱۹۷۵ را تشکیل می‌دادند.

بحران‌های اقتصادی به دنبال شوک‌های نفتی دهه ۱۹۷۰ به محدودیت‌های شدیدی از جمله تعلیق ورود کارگران خارجی جدید، پرداخت‌های مالی برای تشویق مهاجران به ترک داوطلبانه فرانسه و تشدید کنترل‌های مرزی منجر شد. این تلاش‌ها عمدتاً متوجه شمال آفریقا و سایر اتباع غیر اروپایی بود که از حق جابه‌جایی و سکونت آزاد اعطا شده توسط جامعه اقتصادی اروپا و جانشین آن اتحادیه اروپا محروم بودند. اما این محدودیت‌ها تا حد زیادی بی‌اثر بودند زیرا بسیاری از مهاجران مستعمرات سابق به کشورهای مبدا خود بازنگشتند. بسیاری از آن‌ها تمایلی به رفتن به

1. European Economic Community

روندهای مهاجرتی تاریخی | ۷

مکان‌هایی با وضعیت اقتصادی بدتر نداشتند و همچنین علاقه‌ای به واگذاری مجوزهای اقامت و کار خود نداشتند چراکه بسیاری از آن‌ها می‌ترسیدند بعداً نتوانند دوباره این مجوزها را به دست بیاورند. در عوض بسیاری از افرادی که در ابتدا به تنهایی برای کار به صورت موقت آمده بودند، متعاقباً همسر و فرزندان خود را برای اقامت دائم آوردند.

شکل ۱. تعداد مهاجران در فرانسه بر اساس محل تولد از سال ۱۹۴۶ تا ۲۰۱۸ (هزار نفر)

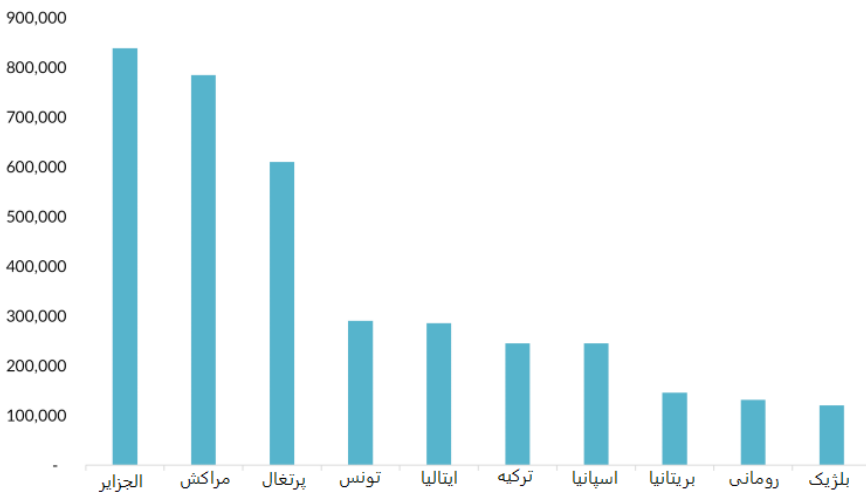
دهه ۱۹۷۰ همچنین شاهد ظهور حزب سیاسی راست افراطی جبهه ملی^۱ ژان ماری لوپن بود که از زمان رهبری مارین لوپن به اتحاد ملی^۲ تبدیل شد. راست افراطی به شدت بر مهاجرت تمرکز کرده است و آن را با بدتر شدن وضعیت اقتصادی مرتبط می‌داند. به عنوان مثال روی یک پوستر جبهه ملی در سال ۱۹۷۳ نوشته شده بود: «بیکاری را متوقف کنید، شغل برای مردم فرانسه است»، در حالی که در انتخابات قانونگذاری ۱۹۷۸ در شعار مشابهی ادعا شد: «۱ میلیون بیکار، ۱ میلیون مهاجر بسیار زیاد است».

1. Front National
2. Rassemblement National (RN) or National Rally

مهاجرت قانونی اتباع غیر اروپایی برای مدت طولانی پس از دهه ۱۹۸۰ بسیار محدود بود. این امر منجر به تغییر مهمی در ترکیب مهاجرت شد؛ به‌گونه‌ای که تعداد مهاجرت‌های خانوادگی و بشردوستانه بیشتر شد. با این وجود از سال ۱۹۷۵ تا ۱۹۹۹، سهم متولدین خارجی از کل جمعیت در اندکی بیش از ۷ درصد ثابت ماند. در همین حال ترکیب جمعیت خارجی متولد شده با افزایش مهاجران از کشورهای ثالث غیر اروپایی، عمدتاً از مستعمرات سابق، متنوع‌تر شد.

جمعیت فعلی مهاجران و سیاست‌های مهاجرتی فعلی فرانسه

مهاجرت در طول ۲۰ سال گذشته، جمعیت فرانسه را تقریباً ۲٫۳ میلیون نفر افزایش داده است. کشورهای منشأ این مهاجران نیز تنوع بیشتری یافته است. در سال ۱۹۷۵، شش کشور مبدأ ۷۵ درصد از جمعیت مهاجر را تشکیل می‌دادند در حالی که در سرشماری سال ۲۰۱۸، ده کشور اصلی مبدأ کمتر از ۶۰ درصد از کل مهاجران را تشکیل می‌دادند. با این حال بزرگترین کشورهای مبدأ کشورهای هستند که روابط عمیقی با فرانسه دارند. الجزایر کشور اصلی مبدأ مهاجران است و پس از آن مراکش، پرتغال، تونس و ایتالیا قرار دارند (شکل ۲ را ببینید).

شکل ۲. کشورهای اصلی مبدأ مهاجران در فرانسه در سال ۲۰۱۸

جمعیت فعلی مهاجران و سیاست های مهاجرتی فعلی فرانسه | ۹

کمی بیش از نیمی از کل مهاجران در فرانسه زن هستند. سهم زنان و دختران در میان جمعیت مهاجر به آرامی افزایش یافته است، از ۴۶ درصد در سال ۱۹۴۶ به ۵۲ درصد در سال ۲۰۱۸، پیشرفتی که به ویژه در میان مهاجران آفریقایی قابل ملاحظه است. در سال ۲۰۱۸، ۴۹ درصد از مهاجران آفریقایی زن و دختر بودند، در حالی که در سال ۱۹۷۵ این رقم ۲۹ درصد بود. تقریباً ۷۶ درصد از کل مهاجران در سال ۲۰۱۸ در سن کار (بین ۱۶ تا ۶۴ سال) بودند در حالی که این گروه سنی فقط ۶۴ درصد از کل جمعیت مهاجران را تشکیل می دهند.

اصلی ترین تحول سیاست گذاری فرانسه در سال های اخیر مربوط به مهاجرت کارگران ماهر بوده است که دولت به طرق مختلف آن را تشویق کرده است. قانون شوونمان در مورد مهاجرت و پناهندگی^۱ در سال ۱۹۹۸ با هدف ایجاد مجوزهای اقامت به طور خاص برای متخصصان هنری، فرهنگی و علمی تصویب شد که اکنون به عنوان مجوزهای اقامت استعدادهای درخشان دارای گذرنامه^۲ دسته بندی می شود. این مجوزها از این جهت غیرعادی هستند که برخلاف بسیاری از دیگر مجوزهای اقامت مرتبط با کار، کارفرمایان معمولاً نیازی ندارند ابتدا ثابت کنند که شغل پیشنهادی توسط داوطلبی که از قبل در فرانسه زندگی می کرده پر نشده است و نیازی به درخواست مجوز کار هم ندارند.

به طور مشابه سارکوزی، ابتدا به عنوان وزیر کشور و سپس به عنوان رئیس جمهور از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۲، به طور کامل سیستم مهاجرتی فعلی فرانسه را تغییر داد، تا حدی با ترویج سیاست مهاجرت انتخابی^۳ به جای مهاجرتی که او آن را مهاجرت تحمیلی^۴ به فرانسه توصیف کرد مانند مهاجرت خانواده ها و مهاجرت بشردوستانه. مجموعه ای از اصلاحات تحت این فلسفه به تصویب رسید که با قانونی در نوامبر ۲۰۰۳ شروع شد که قصد داشت مهاجرت های غیرمجاز را متوقف کند و شرایط را برای دریافت مجوز اقامت ده ساله سخت تر کند. قوانین مشابهی در سال های ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ اقداماتی را برای جذب کارگران ماهر و مبارزه با مهاجرت غیرمجاز ارائه کردند، مانند تسهیل انتقال برخی از دانشجویان بین المللی به مجوزهای کاری و کاهش برنامه های قانونی سازی مهاجران. قانون سال ۲۰۰۶ شرایط محدودکننده ای را برای به هم پیوستن اعضای خانواده ها معرفی کرد مانند الزامات درآمد بالاتر و همچنین روش بازگرداندن اجباری مهاجران غیرمجاز را تسهیل کرد.

1. Chevènement Law on immigration and asylum
2. Passeport Talent residence permits
3. l'immigration choisie
4. l'immigration subie

دولت در سال‌های ۱۹۸۱ و ۱۹۹۷ برنامه‌های قانونی‌سازی در مقیاس بزرگ را انجام داد که به حدود ۲۰۰۰۰۰ مهاجر وضعیت قانونی داد. قانونی‌سازی‌های گسترده از آن زمان با تصمیم‌گیری فردی در مورد وضعیت مهاجران جایگزین شده است. قبل از روی کار آمدن سوسیالیست‌ها در سال ۲۰۱۲، معیارهای قانونی‌سازی به صلاحدید استان‌ها واگذار شده بود اما بخشنامه‌ای از وزیران معروف به بخشنامه والس^۱ قواعد واجد شرایط بودن و دیگر الزامات را مشخص کرد. در نتیجه تعداد افرادی که هر ساله به دلایل شغلی قانونی می‌شوند از سال ۲۰۱۲ افزایش یافته است و از نزدیک به ۳۰۰۰ نفر به حدود ۸۲۰۰ نفر در سال ۲۰۱۸ رسیده است.

در دوران ماکرون، دولت توازن بین انسانیت و سخت‌گیری را ترویج کرده است اما در مواقعی به ظاهر برای دفاع در برابر چالش‌های سیاسی راست افراطی، اقدامات محدودکننده‌ای را اتخاذ کرده است. قانون مهاجرتی ۲۰۱۸ معروف به قانون کلمب^۲ حداکثر مدت بازداشت مهاجرانی را که بدون مجوز وارد می‌شوند به ۹۰ روز افزایش داد، مهلت درخواست پناهندگی را کوتاه کرد و امکان اخراج پناهجویان رد شده را افزایش داد. از سوی دیگر این قانون همچنین ورود و اقامت دانشجویان بین‌المللی و کارگران بسیار ماهر را تسهیل کرد، مسیرهای به هم پیوستن خانواده را به خواهران و برادران زیر سن قانونی تحت حمایت گسترش داد و اجازه اقامت چهار ساله را برای افراد بی‌تابعیت و دریافت کنندگان حمایت‌های فرعی معرفی کرد. در سال ۲۰۱۹ دولت از اقداماتی رونمایی کرد که دسترسی پناهجویان و مهاجران غیرمجاز به مراقبت‌های بهداشتی را سخت‌تر می‌کرد و آن را به عنوان بازپس‌گیری کنترل مهاجرت^۳ توصیف کرد. همچنین آمادگی خود را برای سهمیم شدن مسئولیت مهاجران نجات یافته در مدیریت پناهنده‌ها و اتخاذ یک سیاست مهاجرتی مبتنی بر اشتغال‌بازتر برای رفع نیازهای بازار کار اعلام کرد.

از سال ۲۰۲۰ همه‌گیری کووید-۱۹ جابه‌جایی‌های بین‌المللی را به شدت محدود کرد و باعث قرنطینه تقریباً جهانی شد که بر اقتصاد و خدمات عمومی فرانسه مانند سایر کشورها تأثیر گذاشت. بخش‌های اقتصادی که در آن مهاجران حضور پررنگ‌تری داشته‌اند، از جمله خدمات گردشگری و هتل‌داری، امنیت و خدمات نظامی ضربه سختی خوردند. برای مقابله با بسته شدن دفاتر دولتی و محدودیت‌های سفر، دولت فرانسه مجوزهای اقامت، مجوزهای موقت ماندن در فرانسه و گواهی‌های درخواست

1. Valls Circular

2. Collomb Law

3. taking back control of immigration

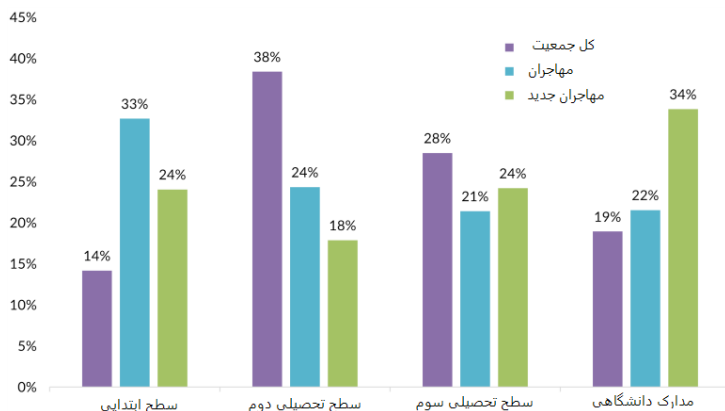
رشد قابل توجه دستاوردهای تحصیلی مهاجران | ۱۱

پناهندگی را برای یک دوره شش ماهه تمدید کرد. اقدامات حمایتی دولت برای کارفرمایان، مشاغل و کارمندان نیز برای ورود قانونی مهاجران تسهیل شد و دانشجویان بین‌المللی اجازه پیدا کردند ساعات بیشتری کار کنند. در پایان سال ۲۰۲۰، ۱۷۰۰۰ کارگر خارجی در مشاغل ضروری شناسایی شده بودند.

رشد قابل توجه دستاوردهای تحصیلی مهاجران

شاید تا حدی به دلیل تلاش‌های دولت‌های متوالی فرانسه، سطح تحصیلات مهاجران در دهه‌های اخیر به شدت افزایش یافته است. در سال ۱۹۷۵ تنها ۳ درصد از مهاجران دارای مدرک تحصیلات عالی بودند (که شامل دیپلم پس از دوره متوسطه یا گواهی از یک برنامه حرفه‌ای است)، در مقایسه با ۲۸ درصد در سال ۲۰۱۸.

مهاجران معمولاً در انتهای یک سر طیف تحصیلی یا دیگر سر طیف قرار دارند: در مقایسه با کل جمعیت، سهم بیشتری از مهاجران فقط تحصیلات سطح ابتدایی داشتند (۳۳ درصد از متولدین خارج از فرانسه و ۱۴ درصد از کل جمعیت در سال ۲۰۱۸) یا مدرک دانشگاهی (به ترتیب ۱۹ درصد و ۲۲ درصد). در عین حال نسبت مهاجرانی که دارای تحصیلات تکمیلی هستند (که ممکن است شامل گواهینامه‌هایی از برنامه‌های حرفه‌ای باشد) اما دارای مدرک لیسانس نیستند، کمتر از جمعیت ساکن است. با این حال مهاجران اخیر که کمتر از پنج سال در فرانسه بوده‌اند، تحصیلات بهتری دارند (شکل ۳ را ببینید).

شکل ۳. دستاوردهای تحصیلی در فرانسه بر مبنای محل تولد

اتباع اتحادیه اروپا در فرانسه

اتباع اتحادیه اروپا از حق ورود آزادانه به فرانسه، اقامت در آنجا و یافتن شغل برخوردارند. این مورد برای اتباع خارج از اتحادیه اروپا که نیاز به اجازه اقامت دارند، صادق نیست. معاهده ۱۹۵۷ رم جابه‌جایی آزاد کارگران و اعضای خانواده آن‌ها را در بازار اروپا معرفی کرد و دامنه آن با گسترش چندجانبه جامعه اقتصادی اروپا و سپس اتحادیه اروپا تغییر کرد. ایجاد منطقه اقتصادی اروپا در سال ۱۹۹۴ برخی از مفاد این بلوک را به سه کشور اتحادیه تجارت آزاد اروپا - (EFTA) ایسلند، لیختن اشتاین و نورژ - و همچنین سوئیس تسری داد که یکی از اعضای EFTA است اما توافقات دوجانبه خودش را با اتحادیه اروپا دارد. سی و یک کشور از جمله فرانسه در منطقه جابه‌جایی آزاد اروپا قرار دارند. بر اساس سرشماری سال ۲۰۱۸ مهاجران اروپایی که از جابه‌جایی آزاد بهره‌مندی می‌کنند، ۳۰ درصد از جمعیت مهاجر در فرانسه (نزدیک به ۲ میلیون نفر) را تشکیل می‌دهند. آن‌ها عمدتاً از ۱۵ کشور عضو عمدتاً غربی و جنوبی اتحادیه اروپا بودند که قبل از گسترش آن در سال ۲۰۰۴ (اتحادیه اروپا-۱۵) و کشورهای EFTA، یک بلوک را تشکیل می‌دادند. با این وجود تعداد مهاجران از اروپای مرکزی و شرقی طی ۲۰ سال گذشته به شدت افزایش یافته است.

البته داده‌های دقیق محدود است. برخلاف برخی دیگر از کشورها، فرانسه هیچ منبعی برای ردیابی مهاجرت به جز اعداد مجوز اقامت ندارد و جابه‌جایی آزادانه افراد بین کشورهای عضو اتحادیه اروپا ثبت مهاجرت از این کشورها را دشوارتر می‌کند. بر اساس برآوردهای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)، فرانسه در سال ۲۰۱۹ پذیرای اندکی بیش از ۷۸۰۰۰ مهاجر از سایر نقاط اتحادیه اروپا و ۴۵۰۰۰۰ کارگر اتحادیه اروپا بود که توسط کارفرمایان خودشان تحت قراردادهای محلی به فرانسه فرستاده شده بودند. این کارگران استخدام شده به سیستم‌های حمایت اجتماعی کشورهای مبدا خود وابسته هستند، معمولاً قراردادهای کوتاه مدت دارند و در بخش‌های ساخت و ساز یا حمل بار کار می‌کنند. کمک‌های تامین اجتماعی در فرانسه در مقایسه با کشورهای اروپای شرقی بالاست، بنابراین برخی از منتقدان ادعا کرده‌اند که کارگران اعزامی از این مکان‌ها اجازه رقابتی ناعادلانه با کارگران بومی پیدا می‌کنند. مکرون در اولین مبارزه سیاسی بزرگ خود در مقیاس اروپایی، از پیشنهاد کمیسیون اروپا برای تقویت اجرا و بازنگری قوانین برای اعزام کارگران، که پارلمان اروپا در سال ۲۰۱۸ تصویب کرد، حمایت

کرده بود. این اصلاحات، قوانین را برای اعمال استانداردهای محلی کار برای کارگران اعزامی و کوتاه کردن دوره استخدام آن‌ها سخت‌تر کرد.

مهاجرت خروجی از فرانسه

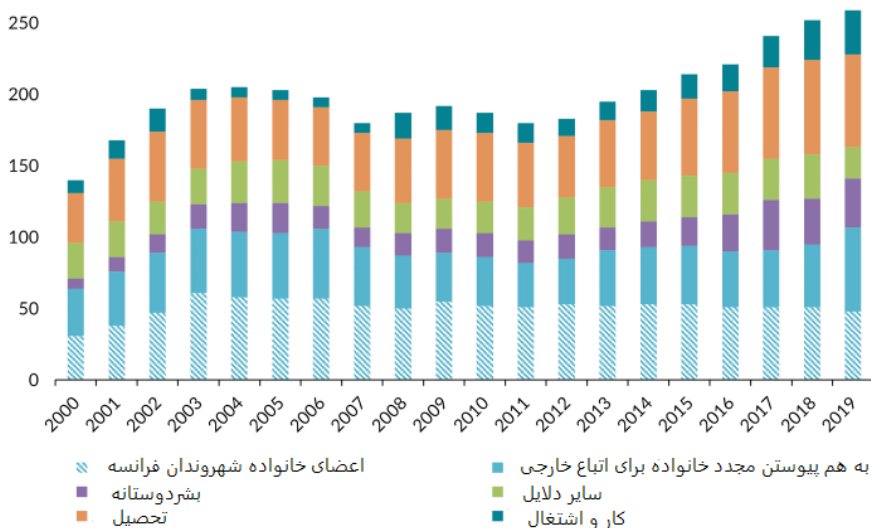
بر اساس برآوردهای سازمان ملل تا سال ۲۰۲۰ تقریباً ۲٫۳ میلیون نفر از افرادی که در فرانسه متولد شده‌اند، در خارج از کشور فرانسه زندگی می‌کردند. اگرچه این میزان در مقایسه با سال ۲۰۰۰، ۴۸ درصد افزایش یافته است، اما فرانسه یکی از پایین‌ترین نرخ‌های مهاجرت خروجی را در OECD دارد.

اکثر مهاجران فرانسوی در سایر نقاط اروپا یا آمریکای شمالی زندگی می‌کنند. بر اساس برآوردهای سازمان ملل کشور اسپانیا با ۲۲۱۰۰۰ مهاجر فرانسوی و پس از آن بلژیک (نزدیک به ۱۹۰۰۰۰)، بریتانیا و سوئیس (هر کدام با ۱۷۰۰۰۰ نفر) و ایالات متحده (۱۶۲۰۰۰) در سال ۲۰۲۰ مهمترین مقاصد مهاجران فرانسوی هستند.

روندهای مهاجرت اتباع کشورهای خارج از اتحادیه اروپا

مهاجرت به فرانسه از خارج از اتحادیه اروپا و EFTA بیشتر توسط مقامات نظارت می‌شود و موضوع اکثر نگرانی‌های سیاسی و بحث‌های عمومی است. قبل از شروع کووید-۱۹ ورود اتباع کشورهای ثالث در حد قابل توجهی بود.

داده‌های مربوط به مجوزهای اقامت، راه اصلی برای درک این جریان مهاجرت است و در سال ۲۰۱۹، آخرین سالی که آمار در دسترس است، فرانسه کمی بیش از ۲۵۷۰۰۰ مورد اولین مجوز اقامت با حداقل یک سال اعتبار برای مهاجران کشورهای خارج از اتحادیه اروپا و مهاجران خارج از EFTA صادر کرد که این رقم بالاترین میزان حداقل از سال ۲۰۰۰ می‌باشد (نگاه کنید به شکل ۴). مهاجران از کشورهای ثالث عمدتاً به دلایل خانوادگی (۴۱ درصد) و برای تحصیل (۲۵ درصد) و پس از آن مهاجرت برای اهداف بشردوستانه (۱۳ درصد) و برای کار (۱۲ درصد) در فرانسه ساکن شدند. مهاجرت برای به هم پیوستن اعضای خانواده به طور کلی در ۲۰ سال گذشته ثابت بوده است اما مهاجرت برای کار و تحصیل از سال ۲۰۱۲ به شدت افزایش یافته است.

جدول شماره ۴. دلایل مهاجرت اتباع کشورهای ثالث به فرانسه از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹ (برحسب تعداد ورودی‌ها در هزار نفر)

تعداد اتباع کشورهای ثالثی که برای مقاصد کاری مهاجرت می‌کنند از کمتر از ۱۲۰۰۰ نفر در سال ۲۰۱۲ به بیش از ۳۰۰۰۰ نفر در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است که رشد ۱۵۸ درصدی را نشان می‌دهد. در همین مدت، مهاجرت برای مقاصد تحصیلی ۵۰ درصد افزایش یافت و از ۴۳۰۰۰ به ۶۵۰۰۰ رسید. با این حال بر اساس برآوردهای وزارت کشور، در بحبوحه شروع همه‌گیری کووید ۱۹، سال ۲۰۲۰ شاهد کاهش ۴۶ درصدی مهاجرت برای مقاصد کاری و ۲۴ درصد کاهش مهاجرت برای تحصیل بود.

مهاجرت به دلایل بشردوستانه نیز افزایش یافته است، به طوری که تعداد پناهندگان، افراد بدون تابعیت و دریافت کنندگان حمایت فرعی سه برابر شده و بدین ترتیب از نزدیک به ۱۰۰۰۰ نفر در سال ۲۰۱۳ به تقریباً ۳۰۰۰۰ نفر در سال ۲۰۱۹ رسیده است. بین سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۹، فرانسه با میانگین ۱۰۹۷۰۰ درخواست پناهندگی در سال، پس از آلمان که به طور متوسط ۳۵۸۸۰۰ درخواست در سال در مدت مشابه داشت، دومین کشور میزبان پناهنجویان در اروپا بود.

پناهنجویان در فرانسه مجوز اقامت موقت شش ماهه و قابل تمدید دریافت می‌کنند تا در مورد درخواست آن‌ها تصمیم‌گیری شود. اگر درخواست آن‌ها پذیرفته شود،

مهاجرانی که به عنوان دانشجوی وارد می شوند، به طور فزاینده ای به کار ادامه می دهند | ۱۵

اجازه اقامت چهار یا ده ساله به آنان اعطا می شود. پناهجویانی که درخواست آن ها رد می شود باید ظرف یک ماه فرانسه را ترک کنند و پس از آن مهاجر غیرقانونی محسوب می گردند. البته برخی از آنان با اخذ مجوز اقامت به دلیل دیگری (مانند تحصیل، خانواده یا شغل) اغلب سال ها بعد، قانونی می شوند. در میان متقاضیان پناهندگی در سال ۲۰۰۰، تقریباً ۶۰ درصد تا پایان سال ۲۰۱۶ برای اقامت پذیرفته شده بودند که یک سوم آن ها به عنوان پناهنده، افراد بی تابعیت یا بهره مند از حمایت های فرعی پذیرفته شدند و کمی بیش از نیمی از آن ها به دلایل خانوادگی. در سال ۲۰۱۹ نزدیک به ۴۷۴۰۰ پناهجو به هر دلیلی به عنوان مهاجر دائمی پذیرفته شدند که حدود ۱۸ درصد از کل مهاجران در آن سال را تشکیل می دادند.

گاهی اوقات پناهجویان بالقوه نیز از فرانسه به عنوان یک کشور ترانزیت استفاده می کنند، به ویژه برای رفتن به بریتانیا. از دهه ۱۹۹۰ در نقاط مختلف، هزاران مهاجر در کاله و اطراف آن اردو زده اند، جایی که اغلب به عنوان مسافر قاچاقی به دنبال عبور از کانال مانش بوده اند، که باعث تشدید تنش های سیاسی بین پاریس و لندن هم شده است. خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۱ و توقف قابل توجه جابه جایی ها به دلیل شیوع همه گیری، بسیاری از مهاجران را وادار به عبور خطرناک با قایق های بادی یا سایر کشتی های کوچک کرد که گاهی به وقایع غم انگیزی منتهی شده است. مثلاً در نوامبر ۲۰۲۱، ۲۷ نفر در تلاش برای سفر با قایق جان خود را از دست دادند و خشم عمومی جدیدی را برانگیخت.

مهاجرانی که به عنوان دانشجوی وارد می شوند، به طور فزاینده ای به کار ادامه می دهند

در سالیان اخیر فرانسه با ۲۸۳۷۰۰ نفر در شروع سال تحصیلی ۲۰۱۸ (شامل اتباع اتحادیه اروپا)، یکی از بزرگترین جمعیت های دانشجویان بین المللی اروپا را داشته است که از این حیث پس از بریتانیا در رتبه دوم قرار دارد. این دانشجویان ۱۱ درصد از دانشجویان فرانسه را در مقطع دانشگاهی تشکیل می دهد. بین سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸، هر سال به طور متوسط ۴۷۴۰۰ دانشجو از کشورهای ثالث وارد فرانسه می شدند که این تعداد پس از سال ۲۰۱۲ به طور پیوسته افزایش یافت و در سال ۲۰۱۸ به ۶۵۸۰۰ نفر رسید، یعنی سالی که دانشجویان حدود یک چهارم کل مهاجران را تشکیل می دادند.

بسیاری از این دانشجویان چندین سال در فرانسه می‌مانند. بین ۴۲ تا ۵۰ درصد از دانشجویان بین‌المللی که از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴ وارد شده‌اند، پنج سال بعد نیز مجوز اقامت معتبر داشتند، محدوده‌ای که در طول زمان به طرز قابل توجهی ثابت مانده است (شکل ۵ را ببینید). بیشتر آن‌ها هنوز دانشجو بودند، اگرچه از سال ۲۰۰۶ دانشجویان سهم فزاینده‌ای از مجوزهای کار (به ویژه برای افراد با صلاحیت بالا) را دریافت کرده‌اند که نشان‌دهنده ادغام بیشتر در بازار کار برای مهاجرانی است که به عنوان دانشجو وارد می‌شوند. این ارقام برای گروه‌هایی که در سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ وارد شدند، اندکی کاهش یافت که ناشی از اقدامات وزارت‌های کشور و کار در سال ۲۰۱۱ بود که از استان‌ها درخواست کردند تا درخواست‌های دانشجویان را برای تغییر وضعیت به دقت بررسی کنند، اگرچه این مقررات پس از رئیس‌جمهور شدن فرانسوا اولاند در ماه مه بعدی لغو شد.

شکل ۵. سهم دانشجویان بین‌المللی دارای مجوز اقامت فرانسه پنج سال پس از ورود، بر اساس دلیل صدور مجوز از ۲۰۰۰-۲۰۱۴

در بیشتر موارد کمتر از ۱۰ درصد از کل مهاجرت‌های اخیر از کشورهای خارج از اتحادیه اروپا و EFTA برای کار بوده است. با این حال جریان سالانه از سال ۲۰۱۲ به طور پیوسته

در حال افزایش بوده است که بخشی از آن به دلیل تغییرات سیاسی است. از سال ۲۰۰۸ مهاجرت افراد دارای مهارت عالی با سرعت ثابتی رشد کرده است (در سال ۲۰۱۹ بیش از ۷۰۰۰ مهاجر دارای مهارت عالی با حداقل مدرک کارشناسی ارشد و پیشنهاد شغلی با دستمزد بالاتر از میانگین دستمزد وارد شدند). دولت از کانال‌های اشتغال برای قانونی کردن مهاجران غیرمجاز از جمله پناهجویانی که درخواست آن‌ها رد شده است، استفاده کرده است. مهاجرت مبتنی بر اشتغال عمدتاً مردانه است و به شدت در پاریس و چند بخش مجاور متمرکز است.

مسائل پیش رو

فرانسه تا ژوئیه ۲۰۲۲ ریاست دوره‌ای شورای اتحادیه اروپا را برعهده دارد و در دوره شش ماهه خود به دنبال پیشبرد اولویت‌های مهاجرت در سراسر بلوک از جمله پیمان جدید مهاجرت و پناهندگی که برای اولین بار در سپتامبر ۲۰۲۰ رونمایی شد و همچنین جلوگیری از مهاجرت‌های غیرمستعارف و کنترل جریان‌های ورودی است. تا زمان نگارش این مقاله مشخص نیست که چگونه تهاجم روسیه به اوکراین بر رویکرد این بلوک در قبال مهاجرت، به ویژه تصویب چارچوب جدید مهاجرت و پناهندگی توسط شورای اروپا تأثیر خواهد گذاشت. این مناقشه اروپا را با بزرگترین جابه‌جایی پناهجویان از زمان جنگ جهانی دوم مواجه کرده است، به طوری که بیش از ۵٫۵ میلیون اوکراینی از اوایل ماه مه به خارج از کشور پناهنده شده‌اند. همبستگی شدید در حمایت از آوارگان اوکراینی، اتحادیه اروپا را برای اولین بار بر آن داشت تا از مکانیسم حمایت موقت ویژه‌ای استفاده کند که حداقل یک سال وضعیت قانونی به آنان اعطا می‌کند. با این حال پیامدهای یک درگیری طولانی مدت و اقامت طولانی مدت نامشخص است.

طبق داده‌های سازمان ملل قبل از جنگ، تقریباً ۱۸۰۰۰ اوکراینی در فرانسه زندگی می‌کردند. اکثریت قریب به اتفاق آوارگان جنگ به کشورهای همسایه مانند لهستان رفتند. شرایط حمایت موقت به آن‌ها اجازه می‌دهد تا آزادانه در اتحادیه اروپا جابه‌جا شوند. به گفته دولت تقریباً ۳۰۰۰ اوکراینی در اولین ماه پس از حمله به فرانسه وارد شده بودند، اگرچه انتظار می‌رفت نیمی از آن‌ها در ادامه به سمت اسپانیا یا سایر مقاصد بروند.

اعضای طبقه سیاسی فرانسه از جمله مارین لوپن تا حد زیادی از اوکراینی‌ها حمایت کرده‌اند، اگرچه استثناهایی مانند زمور وجود داشته است. این امر نشان دهنده تغییر لحن نسبت به سال‌های گذشته است، زمانی که پناهندگان به ویژه از آفریقا و خاورمیانه، عموماً با آغوش باز مورد استقبال قرار نمی‌گرفتند. مکرون در سال ۲۰۱۷ به نقل از میشل روکار،^۱ نخست وزیر سابق سوسیالیست، گفته بود: «اگرچه سهم خود را (از مهاجران) می‌گیریم، نمی‌توانیم از همه بدبختی‌های جهان استقبال کنیم».

رویکرد لوپن در قبال اوکراینی‌های آواره ممکن است نشان دهنده ملایمت جزئی برخی از عناصر راست افراطی باشد. با این حال سخنرانی‌ها و تریبون‌های تبلیغاتی او خلاف این را نشان داد. عملکرد انتخاباتی اخیر او بر پذیرش عمومی نسبت به سیاستمدارانی تأکید می‌کند که ادعا می‌کنند فرانسه از قبل سهم خود را از مهاجران گرفته است و نمی‌تواند میزبانی بیشتر از این را داشته باشد. والری پکرس^۲، نامزد جمهوری خواهان، که در سال ۲۰۲۲ با کسب ۵ درصد آرا در جایگاه پنجم قرار گرفت، برای دستیابی به «توقف مهاجرت کنترل نشده» به دنبال بازنگری در قانون اساسی بود و قول داد که در مورد سیاست‌های مهاجرتی همه‌پرسی برگزار کند. اگرچه لوپن ممکن است با ملایم کردن لفاظی‌های خود در مورد مهاجرت، جایگاه سیاسی خود را بهبود بخشیده باشد اما احتمالاً زیاده‌روی بیشتر زمور از جناح راست افراطی به او کمک کرده است. پیشنهاد زمور برای رفراندوم برای دستیابی به «مهاجرت صفر» باعث شد لوپن معتدل‌تر از آنچه هست، به نظر برسد.

1. Michel Rocard
2. Valérie Pécresse

تمرکز بزرگ در تضاد با واقعیت

با وجود این فشارهای سیاسی، روند مهاجرت در فرانسه با کشورهای دیگر قابل مقایسه است و آن طور که برخی از راست افراطی ادعا کرده‌اند، نمایانگر این نیست که دولت کنترل خود را بر مهاجرت از دست داده است. مهاجران تنها حدود ۱۰ درصد از کل جمعیت فرانسه را تشکیل می‌دهند و این تعداد در سال‌های اخیر افزایش چشمگیری نداشته است. با این حال مسائل مهاجرت در انتخابات ۲۰۲۲ برجسته بود و به نظر می‌رسد که همچنان این امر ادامه داشته باشد.

امروزه به طور خاص تلاش‌های دولت بر تشویق مهاجرت افراد با تحصیلات عالی که برای اقتصاد فرانسه مفید هستند و محدود کردن ورود همه افراد دیگر متمرکز است. از بسیاری جهات این صرفاً نسخه‌ای به روز شده از تمرکز چندین دهه فرانسه بر استقبال از مهاجرانی است که ویژگی‌ها و مهارت‌های آن‌ها برای اقتصاد مفید تلقی می‌شود، همان طور که در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم انجام شد. با این حال تمایز بین مهاجرت مفید و مضر نابه‌جاست، هم به این دلیل که می‌تواند برای کسانی که مهاجر ناخواسته به نظر می‌رسند بسیار آسیب‌رسان باشد و هم به این دلیل که تحلیل اقتصادی نویسنده و دیگران نشان می‌دهد که مهاجرت خانوادگی منجر به افزایش تولید ناخالص داخلی سرانه فرانسه شده و پناهجویان باری بر اقتصادهای اروپایی وارد نمی‌کنند.

شخصیت‌های سیاسی در راست افراطی فرانسه دیدگاهی آخرالزمانی و رادیکال از چگونگی تغییر کشورشان توسط مهاجرت ارائه کرده‌اند که با واقعیت‌های کنونی همخوانی ندارد. لوپن در طول مبارزات انتخاباتی خود وعده داد که به هم پیوستن مجدد خانواده‌ها را متوقف کند، کسب تابعیت فرزندان مهاجران متولد شده در فرانسه را دشوارتر کند و مزایای رفاهی را برای شهروندان فرانسوی محدود کند. حتی با وجود شکست لوپن، عملکرد او در سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد که بسیاری از رأی دهندگان فرانسوی چقدر مایل به پذیرش این نوع رویکردها هستند.

منابع

1. Barbara, Marie-Apolline, Jean-Christophe Dumont, and Gilles Spielvogel. 2021. French Emigration throughout the Globe: What Does the Increase Reveal? Paris: French Ministry of Economy, Finance, and Recovery, General Directorate of Treasury. Available online.
2. Breton, Didier, Nicolas Belliot, Magali Barbieri, Hippolyte d'Albis, and Magali Mazuy. 2021. Recent Demographic Trends in France: The Disruptive Impact of COVID-19 on French Population Dynamics: Fewer Births and Marriages, a Downturn in Migration, More Deaths... Population 76 (4): 537-94. Available online.
3. Boubtane, Ekrame, Jean-Christophe Dumont, and Christophe Rault. 2016. Immigration and Economic Growth in the OECD Countries 1986-2006. Oxford Economic Papers 68 (2): 340-60.
4. Dahyot, Agathe and Maxime Vaudano. 2019. Les 100 réformes qui ont durci la condition des immigrés en France. Le Monde, November 12, 2019. Available online.
5. D'Albis, Hippolyte and Ekrame Boubtane. 2015. Characteristics of Migration Flows to France Based on Residence Permit Data (1998-2013). Population 70 (3): 487-523. Available online.
6. 2018. Admission to France of Asylum Seekers since 2000. Population and Societies 522 (2): 1-4. Available online.
7. 2021. Les étudiants internationaux : des immigrés comme les autres ? La Vie des idées, December 17, 2021. Available online.
8. 2021. L'immigration professionnelle en France depuis 2000. Réalités Industrielles (May 2021): 40-3. Available online.
9. D'Albis, Hippolyte, Ekrame Boubtane, and Dramane Coulibaly. 2016. Immigration Policy and Macroeconomic Performance in France. Annals of Economics and Statistics 121/122: 279-308. Available online.

10. 2018. Macroeconomic Evidence Suggests that Asylum Seekers Are Not a “Burden” for Western European Countries. *Science Advances* 4 (6). Available online.
11. Eurostat. 2022. Asylum Applicants by Type of Applicant, Citizenship, Age and Sex - Annual Aggregated Data (Rounded). Updated on April 7, 2022. Available online.
12. French National Institute of Statistics and Economic Studies (INSEE). 2012. Immigrés et descendants d’immigrés en France : Édition 2012. Montrouge, France: INSEE. Available online.
13. 2021. Étrangers - Immigrés en 2018. June 30, 2021. Available online.
14. 2022. L’essentiel sur... les immigrés et les étrangers. March 1, 2022. Available online.
15. French Presidency of the Council of the European Union. 2022. Speech by President Emmanuel Macron to the Ministers for Home Affairs. February 4, 2022. Available online.
16. French Senate, Social Affairs Commission. 2019. Avis sur le projet de loi de finances, adopté par l’Assemblée nationale, pour 2020. Paris: French Senate. Available online.
17. Hamilton, Kimberly, Patrick Simon, Clara Veniard. 2004. The Challenge of French Diversity. *Migration Information Source*, November 1, 2004. Available online.
18. Murphy, Kara. 2006. France’s New Law: Control Immigration Flows, Court the Highly Skilled. *Migration Information Source*, November 1, 2006. Available online.
19. Noiriél, Gérard. 2006. Le creuset français: Histoires de l’immigration (XIXe-XXe) siècles. Paris: Seuil.
20. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). 2000. Combating the Illegal Employment of Foreign Workers. Paris: OECD. Available online.
21. 2017. Le recrutement des travailleurs immigrés : France 2017. Paris: OECD. Available online.
22. Reuters. 2022. Some 30,000 Ukrainian Refugees Reach France. Reuters, March 27, 2022. Available online.
23. United Nations Population Division. 2020. International Migrant Stock 2020: Destination and Origin. Available online.